

Сучасна кадрова політика базується на принципі формування керівних кадрів в місцевих органах влади за політичним критерієм. Зміст запропонованих урядом реформ вимагає використання методів комплектації персоналу, заснованих на принципі професіоналізму і компетентності. Професіоналізм – це не тільки володіння необхідним комплексом знань та навиків, а й вміння приймати обґрунтовані управлінські рішення. Життєві потреби громади значною мірою покладаються на компетентність органів місцевого самоврядування. Саме посадові особи місцевого самоврядування мають вирішувати проблеми, які виникають у мешканців села, селища або міста. При цьому професіоналізм людей, які зайняті в органах місцевого самоврядування, передбачає не тільки галузеві знання, а насамперед знання і розуміння механізмів взаємодії держави, суспільства і окремих громадян та вміння ефективно використовувати ці знання на практиці.

Список використаних джерел

1. Ойкен В. Основы национальной экономики / Пер. с нем. / Общ. ред. В. С. Автономова и др. Москва : Экономика, 1996, 357 с.
2. Інститут довіри в координатах економічного простору часу : монографія / А. А. Гриценко та ін. / За ред. чл.-кор. НАН України А. А. Гриценка. Київ, 2012. 212 с.
3. Райт Г. Державне управління / Пер. з анг. В. Івашка. Київ : Основи, 1994. 191 с.
4. Morris T. Productivity Measures in the Federal Government. *Public Administrations Review*. 1972. № 32. P. 754.

*Головко Аліна Леонідівна,
здобувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ЕКОСИСТЕМНИЙ ВИМІР

Сучасний світовий розвиток зумовлений глобалізаційними викликами та стрімким формуванням загальнопланетарного інформаційного простору. Найвиразнішими серед цих викликів є проблеми екологічної безпеки, попередження і протидія тероризму, злочинності й корупції, питання світової енергетичної кризи, проблеми бідності та голоду, і найважливіше серед них – формування і дотримання норм сучасної глобальної етики як умови сталого розвитку. Екологічні виклики поступу сучасного світу – це проблеми прісної води, ерозії земель, скорочення кількості видів тварин і рослин, збереження озонового шару, попередження небажаних наслідків глобального потепління та можливого парникового ефекту, переміщення екологічно небезпечних виробництв у країни, що розвиваються, прискорення темпів використання

природних ресурсів шляхом їх освоєння у важкодоступних районах, нагромадження кумулятивних ефектів забруднення довкілля тощо. Ці проблеми з'явилися не сьогодні, але саме нині абсолютно реальною стала небезпека їх сумарного впливу на життя та перспективи цивілізації [1, с. 20].

Діяльність людини в останні п'ятдесят років завдала непоправної шкоди нашій планеті. Таким є вердикт авторів найбільш великомасштабного в історії дослідження екосистеми Землі – Millennium Ecosystem Assessment. Наведемо деякі цифри. У період 1970 – 2005 рр. різноманітність форм життя на планеті скоротилася на 30 %. Споживання прісної води зросло у два рази, а в деяких регіонах на 20 % більше перевищило обсяг її виробництва. У деяких акваторіях кількість риби зменшилась у сто разів через інтенсивну промислову рибну ловлю. На початку 1960-х років люди на планеті впродовж року використовували тільки дві третини екологічних ресурсів, які відновлювала природа. Забруднення навколишнього середовища в основному поглиналося світовим океаном і лісовим масивом Землі. Однак уже в 1970 р. було зафіксовано екологічний борг. Тоді людство взяло у природи два дні в борг, тобто воно використало всі 100 % природних ресурсів, які відновлює природа впродовж одного року, до 29 грудня. На початку 2000 р. баланс здатності планети до самоочищення від «отруйного дихання» людини припадав на жовтень, а у 2013 р. – уже на середину серпня [2, с. 147].

Окреслені вище загальнопланетарні екологічні проблеми в тій чи іншій мірі характерні для України. Адже протягом тривалого часу економічний розвиток нашої держави супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, низькою пріоритетністю питань захисту довкілля, що унеможливлювало досягнення збалансованого розвитку. Наприклад, стан земельних ресурсів України близький до критичного. Водною та вітровою ерозією уражені близько 57 % території України, понад 12 % території держави зазнають підтоплення. За різними критеріями забрудненими є близько 20 % земель України. Щороку фіксується майже 23 тисячі випадків зсувів. Унаслідок абразії руйнується до 60 % узбережжя Азовського і Чорного морів та 41 % берегової лінії дніпровських водосховищ. Більш як 150 тисяч гектарів земель порушені внаслідок гірничодобувної та інших видів діяльності. Кількість підземних і поверхневих карстопроявів становить близько 27 тисяч [3]. Звідси слідує, що процеси глобалізації підвищили пріоритетність збереження довкілля, тобто потребують від України вжиття термінових заходів із трансформації природоохоронної діяльності через призму екосистемного підходу.

Так, глобалізація – це об'єктивне явище сучасності, що розвивається та функціонує за власними законами, відображає зростаючі взаємозв'язки між людьми, загальні тенденції еволюції людства. В юридичній енциклопедичній літературі під глобалізацією (від франц. globaliser – глобалізувати, з франц. globe – куля, земна куля, лат. globus – куля) розуміється загальносвітовий соціальний процес, що включає потоки ідей, капіталів, товарів, науково-технічних досягнень, політичних норм і стандартів, законодавства, котрі зумовлюють розвиток світу як цілісної економічної, міжнародно-правової, політичної, соціокультурної суперсистеми. Глобалізація

розглядається як об'єктивний процес, породжений інтернаціоналізацією життя країн і народів. Вона зумовлює такий рівень єдності людства, за якого, з одного боку, існування й успішний розвиток кожної країни, народу перебуває в залежності від стану та трансформації світу в цілому, а, з іншого – успіх у розв'язанні проблем людства залежить від ситуації в кожній країні, від узгодженості дій усіх країн і народів світу [4, с. 557].

Звертаючись, поряд з іншими, до екологічної площини поступу світової спільноти, Ю.Ю. Туниця, Е.П. Семенюк і Т.Ю. Туниця відзначають, що на перший погляд розв'язання національних екологічних проблем (на власній території) – це внутрішня, суверенна справа тієї чи іншої країни. Проте це ілюзія, переконливо розвіяна реальністю протягом останнього століття. Воно продемонструвало, наскільки маленькою насправді є наша планета, наскільки взаємопов'язаними є різні її регіони. Оскільки природне довкілля не визнає державних кордонів, екологічні прорахунки та недопрацювання в певному місці (здавалося б, лише локального характеру) насправді завдають шкоди сусіднім державам і негативно впливають на глобальну економіку. Це і є основою суперечностей між розвиненими та бідними, слаборозвиненими країнами щодо їхнього ставлення до розв'язання екологічних проблем [5, с. 11]. Людина ХХІ ст., як і сучасне суспільство в цілому, продовжує залишатися невіддільною від природи, як це було тисячоліття тому. Уже давно у процесі соціокультурного генезису світової спільноти постійно взаємодіють один з одним такі основні фактори реальності як природа, людина й технології суспільного виробництва, і зв'язки між ними неминуче утворюють замкнене коло цивілізаційного розвитку людства у природному середовищі. Справа лише в тому, який рівень напруження характеризують ланки відповідних зв'язків на тому чи іншому історичному етапі. Неперервна дія законів діалектики через єдність і боротьбу протилежностей знов і знов підводить світовий соціум до переходу кількісних змін у якісні та, навпаки, до чергового заперечення заперечення, в результаті чого постійно виникають нові реалії та ситуації. Особливість нашої доби саме в тому, що на неї припала (внаслідок поглиблення науково-технічної революції, глобалізації та інших масштабних процесів) гегелівська «вузлова лінія мір», і тому напруга подекуди сягає апогею. Загроза деградації, а потім і загибелі природи планети, яка покликана слугувати не лише сьогоденню, але й майбутнім поколінням, стала в наш час настільки серйозною, що екологізація суспільної свідомості та практики ввійшла до переліку найважливіших завдань людства [5, с. 15].

Усе вищезазначене робить природоохоронну діяльність винятково важливою як для національного, так і світового розвитку економіки, фінансів, соціальної структури, політики, культури, особливо в умовах глобалізації як процесу інтенсивного розширення і поглиблення контактів, зв'язків, взаємодії різних країн в економічній, політичній, культурній та інших сферах.

У фаховій науковій літературі поняття «природоохоронна діяльність» розглядається в різних аспектах як: по-перше, органічна складова екологічної культури людини та суспільства і характеризує сферу їх взаємодії з природою. У такому розумінні природоохоронна діяльність має історичний характер і

визначається дослідниками в якості сукупності досягнень суспільства в його матеріальному та духовному розвитку, закріплених у звичаях, етичних нормах, в усталених стереотипах ставлення людини до природи, поведінці у природному середовищі; по-друге, діяльнісна складова, яка передбачає активні дії, спрямовані на покращення характеристик компонентів природного середовища, в тому числі відновлення їх якісних властивостей. У цьому контексті поняття природоохоронної діяльності включає розробку, організацію і технологію проведення природоохоронних заходів; по-третє, якісна характеристика формування рис особистості, що передбачає наявність у людини відповідних знань і переконань, підпорядкування практичної діяльності вимогам раціонального природокористування. В останньому значенні природоохоронна діяльність є показником свідомого, відповідального ставлення особистості до природи. Осмислюючи методологічні аспекти цієї форми активності, С.В. Совгіра відмічає, що природоохоронна діяльність – це цілеспрямована діяльність людини й суспільства, зорієнтована на формування тих якостей особистості, які необхідні для гармонійних відносин людини, суспільства й природи, що здійснюється з використанням системи методів, інструментів, важелів впливу з метою збереження якості навколишнього природного середовища та забезпечення сталого розвитку [6, с. 158].

Основою державної екологічної політики України в умовах глобальних викликів має бути стимулювання природоохоронної діяльності, що ґрунтується на існуючій методологічній базі, апробованій вітчизняною практикою, а також враховує досягнення інших країн у вирішенні екологічних проблем. До основних екологічних пріоритетів в Україні належать: гарантування екологічної безпеки ядерних об'єктів і радіаційного захисту населення та довкілля; поліпшення екологічного стану басейнів рік та якості питної води; стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах; будівництво нових і реконструкція діючих потужностей очисних каналізаційних споруд; запобігання забрудненню Азовського та Чорного морів і поліпшення їх екологічного стану; формування збалансованої системи природокористування та адекватна структурна перебудова виробничого потенціалу економіки, екологізація технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, заповідна справа.

При цьому Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджені Законом України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI, першопричиною екологічних проблем України визначають: успадковану структуру економіки з переважною часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої був посилений переходом до ринкових умов; зношеність основних фондів промислової і транспортної інфраструктури; існуючу систему державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, регулювання використання природних ресурсів, відсутність чіткого розмежування природоохоронних і господарських функцій; недостатню сформованість інститутів громадянського суспільства; недостатній рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження

навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку; недотримання природоохоронного (екологічного) законодавства [6].

Глобалізація зумовила нові екологічні проблеми, але одночасно надала шанс для мобілізації зусиль світової спільноти на вирішення проблем охорони навколишнього середовища. Звичайно, поряд із всесвітніми екологічними організаціями на кшталт «Green Peace», міжнародними інституціями, конференціями та іншими видами природоохоронної діяльності безспірний пріоритет серед юридичних засобів вирішення екологічних проблем належить екологічному праву і законодавству. Це зумовлено самим об'єктом і предметом екологічного права, адже довкілля залишається спільним для всіх мешканців Землі. Збереження довкілля для нинішнього і майбутніх поколінь у сучасній теорії права та конституційній практиці розглядається як спільний обов'язок держави, громадянського суспільства і людини. Такий підхід В.В. Костицьким визначається як еколого-правовий імператив природоохоронної діяльності, що сприйнятий майже у всіх державах світу [1, с. 26].

Однак екологічного законодавства на національному рівні для ефективної природоохоронної діяльності на нашій планеті вже недостатньо. Це змусило як політиків, так і вчених розмірковувати про нові форми організації роботи в цьому векторі, й саме в такому семантичному контексті розвивається ідея про підготовку та схвалення загальнообов'язкового акта найвищого, всесвітнього, рівня – Екологічної Конституції Землі як унікального документа, якого ще не було за всю історію правотворення і норми якого повинні б якнайшвидше впроваджуватися в суспільну практику [4, с. 17]. На теперішній час за даними Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) діє майже 250 тільки багатосторонніх міжнародних екологічних договорів. Вчені, крім того, нарахували декілька тисяч двосторонніх і регіональних договорів екологічного характеру. Вони були прийняті в різні роки, не є достатньо узгодженими між собою, а частина з них просто вичерпала свій ресурс. Це є однією з важливих причин недостатньої ефективності чинних джерел (форм) міжнародного екологічного права. Вихід тут один – проведення їх систематизації, зокрема шляхом прийняття Екологічної Конституції Землі. Остання спрямована на встановлення та забезпечення нового глобального екологічного правопорядку на засадах міжнародного екологічного співробітництва. Вона буде стимулювати кодифікацію національного екологічного законодавства, його гармонізацію з міжнародним екологічним правом. Не виключено, що ця Конституція зумовить прийняття відповідних регіональних конституцій.

Отже, в умовах глобалізації природоохоронна діяльність як урегульована нормами міжнародного та національного права діяльність уповноважених суб'єктів (міжнародних організацій, держави в цілому, органів публічної влади, інституцій громадянського суспільства), що спрямована на охорону довкілля, забезпечення екологічної безпеки та екологічних прав людей, має включати механізми врівноваження викликів і загроз глобалізаційних процесів, що можуть негативно впливати на взаємодію «суспільство – природа». Мета природоохоронної діяльності в новітньому екосистемному вимірі має полягати в підпорядкуванні суспільства екологічному імперативу з одночасним

вирішенням комплексу завдань національного та міжнародного характеру.

Список використаних джерел

1. Костицький В. Міжнародно-правовий етичний імператив як основа теоретико-методологічного забезпечення розвитку екологічного права. *Право України*. Київ, 2011. № 2. С. 20–33.
2. Гетьман А. П. Екологічна функція держави в сучасних глобалізаційних процесах. *Проблеми законності*. Харків, 2015. № 128. С. 145–153.
3. Проект Закону «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 26 квітня 2018 р. № 8328. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63948 (дата звернення: 03.03.2019).
4. Горбатенко В. П. Глобалізація. *Юридична енциклопедія* : В 6 т. / Редкол : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2004. Т. 6 : Т–Я. С. 557–558.
5. Туниця Ю., Семенюк Е., Туниця Т. Діалектика глобалізації в контексті екологічного імперативу. *Вісник Національної академії наук України*. Київ, 2008. № 2. С. 8–24.
6. Совгіра С. В. Методологія природоохоронної діяльності. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. Черкаси, 2011. № 196. Ч. II. С. 158–161.
7. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (дата звернення: 03.03.2019).

*Давидова Ірина Віталіївна,
професор кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук*

ВПЛИВ ПРАВОСВІДОМОСТІ НА ВЧИНЕННЯ ПРАВОЧИНІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розвиток інформаційних технологій, впровадження їх у всі сфери буденного життя є неодмінною рисою сьогодення, що зумовлює формування інформаційного суспільства як одного з найважливіших феноменів нашої доби, що, в свою чергу, вимагає упорядкування відповідних суспільних відносин, обрання напрямків та засобів впливу на їх учасників тощо. Аналіз поняття та сутності «інформаційного суспільства» дає можливість зробити висновок, що це складне явище, яке включає як ІТ-сферу, так і стосунки без застосування інформаційних технологій.

Тривалий час у правознавчій літературі призначення права окреслювалося